

פרק עשירי – גט פשוט

1 הפרק שלפנינו עוסק בהלכות כתיבת שטרות, הן בדיני כתיבת
2 השטר עצמו והן בחתימות העדים, ויבואר בפרק זה כיצד תיקנו
3 חכמים לכתוב שטרות באופן שלא יהיה בהם חשש זיוף או תקלה
4 אחרת. הטעם ששנו פרק זה כאן ולא במסכת גיטין, מאחר שבפרק
5 הקודם הובאו דיני הכותב שטר מתנה על כל נכסיו כשהוא בריא
6 או כשהוא שכיב מרע, לכן שנו כאן את דיני כתיבת השטרות.
7 משנתינו עוסקת בין בגיטי נשים ובין בשטרות ממון, שאף הם
8 מכונים לפעמים בלשון חכמים 'גט'.
9 משנתינו דנה באופן כתיבת שני סוגי גיטין ושטרות שהיו נהוגים
10 בזמנם, 'גט פשוט' וכלומר גט פתוח וישר, שאינו כפול, כנהוג
11 בזמנינו, שכל כתיבת השטר נעשית על צידו האחד, וחותרים בו
12 העדים בסוף השטר, וצידי השני של השטר חלק לגמרי. הגט השני
13 הוא 'גט מקושר' שתיקנוהו חכמים מהטעם שיבואר בגמרא להלן
14 (ע"א), ואת אופן עשייתו פירשו רוב הראשונים כך, בגט זה כתיבת
15 ה'תורף' שלו, כלומר כתיבת שמות האנשים, הזמן, וסכום המעות,
16 שונה משטר פשוט בכך שאחרי כל שורה שכותבים בתורף
17 משאירים שורה חלקה, וכופלים את השורה הכתובה על גבי
18 השורה הריקה, ותופרים את הכפל, והעדים חותמים על גבי הכפל
19 שהוא הצד השני של השטר, ואינם חותמים בצד שעל גביו נכתב
20 נוסח השטר, ואין פוחתים משלשה קשרים שבהם העדים חותמים,
21 וכך עושים עד שמגיעים ל'טופס', שזהו נוסח הגט או השטר
22 שכותבים בכל הגיטין והשטרות, ומשאירים אותו חלק ופשוט ככל
23 שטר, והוא מכונה בגמרא (ע"ב) 'פשוט שבמקושר'. ולפי פירוש זה
24 לבאורה הלשון 'מקושר' היא לשון מושאלת לכפילות והתפירות
25 שבגט.

משנה

26 **גַּט פְּשׁוּט** – שטר ממון או גט אשה שאינו כפול וקשור אלא כולו
27 פרוש ופתוח, עֲדֵי חֹתְמִים מְתוּבִּי – בצד שנכתב בו טופס השטר.
28 גט מְקוּשֵׁר – שאחרי כל שורה כתובה מניחים שורה חלקה,

אגרות קודש

ב"ה, ז' תמוז, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומה שכותב, אם לשמור שלשת השיעורים גם בשבת ויום טוב, פשיטא שכן הוא ואדרבה, ומה
שכותב שאין נוהגים לומר תהלים בשבת ויום טוב, אינו כן, ומנהג בכל תפוצות ישראל להרבות בשבת
ויז"ט באמירת תהלים.

ובמה שכתב אודות תיקון לעון הידוע, צריכים להיות זהיר בטבילת עזרא, ולהיות חקוק
בזכרונו דברי תורה, ומהם לימוד המשניות ולהרבות באותיות התורה והתפלה, לתת לצדקה לפני
תפלת שחרית בכל יום חול, ולהתעסק בענייני ללמוד ובענייני חינוך על טהרת הקדש, ובעיקר להסיח
דעתו מכל הענין אפילו מתיקונו עד לאחר הנשואין.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

29 וכופלים את השורה הכתובה על החלקה, ותופרים כל שורה בפני
30 עצמה, עֲדֵי חֹתְמִים מְאֻחֲזִיין – מאחורי הצד שכתוב בו נוסח
31 השטר, ואף אחרי הקשירה והתפירה נראות החתימות מבחוץ,
32 כיון שהוא נתפר רק מצד אחד, ובגמרא יבואר היכן בדיוק הוא
33 מקום חתימתם.
34 המשנה מביאה מחלוקת בגיטין שלא חתמו בהם העדים כהוגן: גט
35 פְּשׁוּט, שְׁכָתְבוּ – חתמו בו עֲדֵי מְאֻחֲזִיין, או גט מְקוּשֵׁר, שְׁכָתְבוּ בו
36 עֲדֵי מְתוּבִי, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין, כיון שלא נעשו כתיקון חכמים, ואם
37 היה זה גט אשה אינה מגורשת, ואם היה זה שטר חוב אין המלוה
38 גובה בו מהלקוחות. רַבִּי חֲנִינָא בֶן גַּמְלִיאֵל חוֹלֵק וְאוֹמֵר, שטר
39 מְקוּשֵׁר שְׁכָתְבוּ עֲדֵי מְתוּבִי, כְּשֵׁר, מְפִי שֵׁיכּוּל לפתוח את תפריו
40 וכפליה וּלְעִשּׂוֹתוֹ שטר פְּשׁוּט, שעדיין חתומים בתוכו. ובגמרא (קסד)
41 יבואר במה נחלק על תנא קמא.
42 רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הֵבֵל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. הגמרא להלן
43 (קסה) תבאר מה הוא בא להשמיענו, ובמה הוא חולק על תנא
44 קמא.
45 המשנה מביאה חילוק נוסף בין גט פשוט למקושר: **גַּט פְּשׁוּט**, עֲדֵי
46 לְכָל הַפְּחוּת פְּשָׁנִים, וְאִילוּ בְּגֵט מְקוּשֵׁר תִּיקְנוּ חֲכָמִים שִׁיעֲשׂוּהוּ לְכָל
47 הַפְּחוּת פְּחוּתִימוֹת שְׁלִשָּׁה עֲדִים. ולכן גט פְּשׁוּט שְׁכָתְבוּ בוּ רַק עֵד
48 אֶחָד, וְכָן גֵּט מְקוּשֵׁר שְׁכָתְבוּ בוּ רַק שְׁנֵי עֲדִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין.

גמרא

49 הגמרא מבארת מניין למדו חכמים שיש שני סוגי שטרות, פשוט
50 ומקושר, שאופן עשייתם ודיניהם שונים זה מזה. מבררת הגמרא:
51 מְנַהֲגֵי מִיָּלִי – מניין לנו דינים אלו שנאמרו במשנה, שיש חילוק בין
52 גט פשוט לגט מקושר באופן עשייתו ובמספר העדים שחותמים בו.
53 מבארת הגמרא: **אִמֵּר רַבִּי חֲנִינָא, דְּאִמֵּר רַבָּא** (ירמיה לב מד) 'שְׁדוֹת
54 בְּכֶפֶף יִקְנוּ וְכְתוּב בְּכֶפֶף וְחֹתְמִים וְהָעֵד עֲדִים', ויש לדרוש מהפסוק
55 את שני סוגי השטרות, וכך היא הדרשה, 'שְׁדוֹת בְּכֶפֶף יִקְנוּ וְכְתוּב
56 בְּכֶפֶף',

הגמרא: וְנִשְׁמָא מַאי תְּקִינָה רַבְּנָן מְקוּשָׁר – ומה הטעם לתקנת
 חכמים זו, של כתיבת שטר מקושר. משיבה הגמרא: המקום שבו
 תיקנו שטר זה, אֲתֵּירָא דְכִּהְנִי הוּא – היה מקום שגרו בו כהנים, והוּוּ
 קְפִיר טוֹבָא, וּמִגְרִישִׁי נְשִׁייהוּ – והיו קפרינים ביותר וממהירים לגרש
 את נשותיהם, וכשהתיישבה דעתם וחזרו בהם, לא יכלו להחזיר,
 שכן אסור בגרושה, וְנִשְׁמָא רַבְּנָן תְּקִינָתָא – ותיקנו להם חכמים גט
 מקושר שעשיתו קשה וארוכה, וְאִידְהֵי וְהֵכִי מִתְּבָא דְעִתִּיהוּ –
 וביתתים, עד שיסיימו את עשייתו, תתיישב דעת המגרש ויתפייס
 עם אשתו, ולא יגרשנה.
 שואלת הגמרא: הֲתִינָה יוֹשִׁין – תקנה זו מובנת לגבי גיטי נשים, אך
 לגבי שְׁטָרוֹת מִמּוֹן מַאי אִיכָא לְמִיכָר – מה יש לומר בביאור טעם
 התקנה. משיבה הגמרא: קָדִי שְׁלָא תַחֲלַק בֵּין יוֹשִׁין לְשְׁטָרוֹת, שאם
 לא יהיו רגילים לעשות שטרות מִמּוֹן מקושרים, לא יעשו כן אף
 בגיטי נשים.
 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים היכן חותמים העדים בשטר
 מקושר. מבררת הגמרא: הִיכָן עֲרִים חוֹתְמִין בשטר מקושר. רב הונא
 אָמַר, בֵּין כָּל קָשֶׁר לְקָשֶׁר שבשטר, שאחרי כל שורה כתובה
 משאירים שורה חלקה כדי שיוכלו לכפול עליה את השורה
 הכתובה ולתופרה, והכינה עתה הגמרא שהעדים חותמים מבפנים
 על השורות החלקות שבין שורות הגט. וְרַב יְרֵמְיָה בְּרַ אֲבָא אָמַר,
 אַחֲרֵי הַקֶּבֶץ – בצד החיצוני, שאין נוסח השטר כתוב בו, וְצָרִיכִים
 לדייק ולחתום דווקא בחלק שהוא פָּנָה הַקֶּבֶץ הפנימי, ולא כנגד
 הדיק החלק שבשטר, אך החתימה עצמה היא מִבְחוּץ – בצד
 החיצוני של השטר.
 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה רַמִּי בְּרַ חָמָא לְרַב חֲסִדָּא, לְרַב הוֹנָא דְאָמַר
 שהעדים חותמים בֵּין קָשֶׁר לְקָשֶׁר, ולפני שתביא הגמרא את
 קושייתו מבארת הגמרא שקושייתו היתה משום דָּקָא סִלְקָא דְעִתִּין
 – שסברנו עתה ששֵׁין קָשֶׁר לְקָשֶׁר היינו מְנַאֵי – מבפנים, בצד של
 נוסח כתיבת השטר, וקושייתו היא, וְהָא הוּא מְקוּשָׁר דְקָתָא
 לְמִפְתִּי דְרַבִּי – והרי היה מעשה בשטר מקושר שבא לפני רבי,
 וְאָמַר רַבִּי, אֵין זְמַן בְּשֵׁטֶר זֶה, לפי שהיה הזמן מוסתר בתוך כפלי
 הגט, וְאָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן דְרַבִּי – בנו של רבי, לְרַבִּי, שָׁמַא בֵּין
 קָשֶׁרֵי של השטר מוֹכְלַע הוֹמָן, ולכן אינו ניכר. פְּלִיגִיה – קרע רבי
 את התפירות, וְחִוִּיגִיה – וראה שכתוב בו זמן. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, אִם
 אִיתָא – אם נכונים דברי רב הונא שהעדים חותמים בין קשר
 לקשר, הרי אֵין זְמַן בְּהַ, וְאֵין עֲרִים בְּהַ מִכְּעִי לִיה, כלומר, אם לא
 הבחין רבי בזמן כיון שהיה בין הקשרים, בודאי גם לא ראה את
 חתימת העדים שבין הקשרים, ומדוע אמר רבי רק שאין בו זמן,
 היה לו לומר שגם חתימות עדים אין בו.
 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה רַב חֲסִדָּא, מִי כְּכֶרֶת – וכי אתה סבור
 שלרב הונא העדים חותמים בֵּין קָשֶׁר לְקָשֶׁר מְנַאֵי – מבפנים, לֹא,
 אלא בֵּין קָשֶׁר לְקָשֶׁר היינו מְאִבְרָא – מבחוץ, על החלק החיצוני
 של השטר, כנגד השורה החלקה שבפנים, וניכרות החתימות בין
 הכפלים אף כשהשטר קשור ותפור, ולכן ראה רבי את החתימות
 שבחוץ ותמה רק על הזמן.
 הגמרא מבררת מדוע לרב הונא אין חשש זיוף בשטרות מקושרים.
 מקשה הגמרא: כיון שלדברי רב הונא חותמים העדים בין כפל
 לכפל ולא בסוף השטר, הרי שנשאר מקום ריק בסוף השטר,
 וְנִיחֹשׁ – והרי יש לחשוש, דְלָמָּא זִיף וְקָתַב מַאי דְכָעִי – שמא
 המחזיק בשטר זיף ויכתוב בשטר כל מה שירצה, כגון שפלוני
 חייב לו מעות וכדומה, וְהִתְיַמֵּי סְהָדִי – והרי חתימות העדים
 שמאחורי השטר מעידות שכל הכתוב בשטר הוא נכון, ויש בזה
 תקלה. מתרצת הגמרא: דְכִּתְבִּי בִּיה – יש צורך לכתוב בסיום שטר
 מקושר את המילים 'הכל שריר וקיים', כלומר כל הדברים
 האמורים בשטר חזקים וקיימים, ומילים אלו מלמדות שכאן
 מסתיים נוסח השטר ואי אפשר להוסיף עליו כלום, ואם הוסיף
 דברים אחרי כתיבת הכל שריר וקיים, אין למידם מדברים אלו.
 מקשה הגמרא: וְעִדִּין נִיחֹשׁ, דְלָמָּא קָתַב מַאי דְכָעִי – שמא יוסיף
 ויכתוב בשקר מה שירצה, וְהָדֵר קָתַב – ויחזור ויכתוב לשון 'הכל

זֶה שֵׁטֶר פְּשׁוּטָא, כמשמעות לשון 'ספר' שהוא דבר פתוח שאפשר
 לקרוא בו, וסיום הפסוק 'וְהָתוֹם' משמעותו דבר צרור וְהָתוֹם, וְהָ
 שֵׁטֶר מְקוּשָׁר, שכוללים ותופרים אותו. ממשיך רבי חנינא בדרשת
 הפסוק: נאמר בפסוק 'וְהָעֵד', והיינו שְׁנַיִם, שהרי מבואר בסוטה (ב)
 שלשון 'עד' שבתורה משמעותה שני עדים, וכיון ש'והעד' היינו
 שנים, יש ללמוד שלשון 'עדים' שנאמרה בסמוך, משמעותה
 שְׁלֹשָׁה, הֵא – האם יש צורך בשנים או בשלושה. אלא ודאי
 גם סיום הפסוק עוסק בשני סוגי השטרות, וְשְׁנַיִם היינו לְפִשְׁטָא,
 וְשְׁלֹשָׁה לְמְקוּשָׁר, כמבואר במשנה.
 מקשה הגמרא: וְאִיפֹדֵי אָנָּה – שמא אהפוך את הדרשה, ואומר
 שבפשוט צריכים שלשה עדים ובמקושר שנים. מתרצת הגמרא:
 מסתבר שבמקושר צריכים שלשה, שמתוך שהחמירו בו שְׁנִיתְרָבָה
 טורח עשייתו בְּקָשֶׁרֵי, כטעם שיבואר להלן, החמירו בו גם
 שְׁנִיתְרָבָה בְּעִדִּין, וחותמים בו שלשה.
 הגמרא מביאה דרשה אחרת ללימוד דיני הפשוט והמקושר: רַבְּרִם
 אָמַר, מִהֵבָא, נאמר בפסוק (ירמיהו לב יא) 'וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת
 הַחֲתוּם הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים וְאֶת הַגְּלוּי', וכך נדרש הפסוק, 'וְאָקַח אֶת
 סֵפֶר הַמִּקְנָה' זֶה שֵׁטֶר פְּשׁוּטָא, כמשמעות לשון 'ספר' שהוא פתוח
 ופשוט, 'אֶת הַחֲתוּם' זֶה מְקוּשָׁר, שהוא צרור וחתום, 'וְאֶת הַגְּלוּי' זֶה
 החלק הַפְּשׁוּט שֶׁבְּמְקוּשָׁר, כלומר ה'טופס' שזוהו לשון השטר שבכל
 השטרות ואין בו את שמות האנשים או המקום והזמן, שאף בגט
 מקושר הטופס אינו כפול וקשור, אלא פשוט כבכל השטרות. ומה
 שנאמר בהמשך 'וְהַמִּצְוָה וְהַחֲקִים', אֵלוּ שְׁנֵי דְבָרִים שְׁנַיִם פְּשׁוּטָא
 לְמְקוּשָׁר. ומבררת הגמרא: הֵא כִּיצַד – מה הם הדברים שביניהם,
 זֶה – פשוט, עֲדִין שְׁנַיִם, וְזֶה – מקושר, עֲדִין שְׁלֹשָׁה, זֶה – פשוט, עֲדִין
 מְתוּכָה, בצד שכותבים בו את נוסח השטר, וְזֶה – מקושר, עֲדִין
 מְאִחֲזִין, וכמבואר במשנתנינו.
 מקשה הגמרא: וְאִיפֹדֵי אָנָּה, ואומר שבפשוט חותמים שלשה
 ובמקושר שנים. מתרצת הגמרא: מסתבר שמתוך שְׁנִיתְרָבָה
 המקושר בְּקָשֶׁרֵי, נִתְרַבָּה בְּעִדִּין.
 דרשה נוספת למספר העדים בגיטין אלו: רַמִּי בְּרַ יְחִיקָאֵל אָמַר,
 מִהֵבָא, שנאמר (דברים יט טו) 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֲדִים
 יָקוּם דָּבָר', וקשה, אִם תִּתְקַיֵּם עֲדוּתָן שְׁנַיִם, ודאי שתתקיים
 בשלושה, וְלָמָּה פָּרַט לָךְ הפסוק שגם בְּשְׁלֹשָׁה מתקיימת העדות,
 אלא לומר לָךְ שיש שני דינים בעדות שבשטר, שְׁנַיִם נצרכים
 לחתימה בשטר פְּשׁוּטָא, וְשְׁלֹשָׁה נצרכים לְמְקוּשָׁר.
 מקשה הגמרא: וְאִיפֹדֵי אָנָּה. מתרצת הגמרא: מתוך שְׁנִיתְרָבָה
 בְּקָשֶׁרֵי, נִתְרַבָּה בְּעִדִּין.
 הגמרא דוחה את כל הדרשות האמורות. תמחה הגמרא: וְהֵנִי –
 וכי פסוקים אלו, לְהֵכִי הוּא דָּאָתוּ – ללמד את החילוק שבין פשוט
 למקושר באו, והרי כָּל חַד וְחַד לְמִילְתִּיהּ הוּא דָּאָתָא – כל פסוק
 ופסוק נצרך לעניינו, ומבארת הגמרא למה הוצרכו הפסוקים,
 הפסוק הראשון שהביא רבי חנינא, נצרך לְכִדְתִּנָּא, 'שְׁדוֹת בְּכֶסֶף
 יִקְנוּ וְכִתּוּב בְּכֶסֶף וְהָתוֹם', עֲצָה טוֹבָה קָא מְשַׁמַּע לָן – בא ירמיה רק
 לתת כיוון טובה לבני ישראל שבאותו דור, שיכתבו שטר ראייה על
 קנייתם, כיון שהם עתידים לגלות מארץ ישראל ויתכן שימותו
 העדים או יכלו למקום רחוק, והפסוק 'וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה'
 שהביא רפרם, לא בא ללמד דבר, אלא הֵכִי הָוָה מְעַשֶּׂה – כך היה
 המעשה אצל ירמיה, שנטל את השטר ונתנו לברוך בן נריה.
 והפסוק 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֲדִים' שהביא רמי
 בר יוחנן, לא בא ללמד את דיני הפשוט והמקושר, אלא לְהַקִּישׁ
 שְׁלֹשָׁה עֲדִים לְשְׁנַיִם לגבי דין עדים וזמנים, והלימוד מהיקש זה
 תכלה בְּפִלְטוּתָא דְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבְּנָן במסכת מכות (ג), שנחלקו כיצד
 לדרוש היקש זה.
 הגמרא חוזרת בה מכל הדרשות שהובאו לעיל הסבורות שדיני
 פשוט ומקושר הם מן התורה. מבארת הגמרא: אָלָא דִּינוּ של שטר
 מְקוּשָׁר הוּא מִדְּרַבְּנָן, וְיָרְאִי – והפסוקים שהובאו לעיל, הם
 אֲסִמְכָתָא בְּעֵלְמָא – סמכו חכמים את תקנתם על לשונות הפסוקים.
 הגמרא מבררת מדוע תיקנו חכמים שטרות מקושרים. שואלת

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום שבת קודש עמ' ב

1	שְׁרִיר וְקָיִים' אַחֲרֵינָא – אחר, מלבד הראשון. מתרצת הגמרא:
2	בשטר מקושר, רק חד 'שְׁרִיר וְקָיִים' פְּתִינָן, אבל תְּרֵי 'שְׁרִיר וְקָיִים'
3	לֹא פְּתִינָן, ואם יראו שנכתב פעמיים, לא ילמדו ממה שנכתב
4	אחרי ה'שריר וקיים' הראשון.
5	מקשה הגמרא: וְעַדִּין לִיחֻשׁ, דְּלָמָּא מְחִיק לִיה – שמא ימחק
6	ל'שְׁרִיר וְקָיִים' שבסוף השטר, וְכָתַב מַאי דְּכָעִי, וְהָדָר פָּתַב בסוף
7	דבריו 'הכל שְׁרִיר וְקָיִים', ונמצא שיש בשטר רק 'שריר וקיים' אחד,
8	ונכשיר את השטר. מתרצת הגמרא: הָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִילָּה
9	ה'תְּלוּיָה' בשטר, כלומר שבתחילה שכח הסופר לכותבה והוסיפה
10	אחר כך בין השורות, ליד המילים שהיא שייכת אליהם, והיא
11	'מְקוּיָמָת', כלומר שכתב הסופר בסיום השטר שמילה פלונית
12	'תְּלוּיָה', מילה זו פְּשָׁרָה,